

ΝΕΟΕΛΛΗΝΙΚΗ ΓΛΩΣΣΑ ΓΕΝΙΚΗΣ ΠΑΙΔΕΙΑΣ

ΚΕΙΜΕΝΟ

Βρισκόμαστε σ' ένα σταυροδρόμι. Δεν ήμασταν ποτέ απομονωμένοι. μείναμε πάντα ανοιχτοί σ' όλα τα ρεύματα - Ανατολή και Δύση. και τ' αφομοιώναμε θαυμάσια τις ώρες που λειτουργούσαμε σαν εύρωστος οργανισμός. [...] Συνταραζόμαστε κι εμείς, δικαιολογημένα ή αδικαιολόγητα, από διαδοχικές κρίσεις, αποκαλυπτικές εφευρέσεις και φόβους, που δεν αφήνουν τον ανθρώπινο νου να ηρεμήσει - σαν την καλαμιά στον κάμπο.

Μπροστά σ' αυτά, τι μας μένει για να βαστάσουμε αν απαρνηθούμε τον εαυτό μας; Δε μένω τυφλός στα ψεγάδια¹ μας, αλλά έχω την ιδιοτροπία να πιστεύω στον εαυτό μας. Σας παρακαλώ να με συγχωρήσετε που μνημονεύω εδώ προσωπικές εμπειρίες. Δεν έχω άλλο πειραματόζωο από εμένα. Και η προσωπική μου εμπειρία μου δείχνει πως το πράγμα που με βοήθησε, περισσότερο από κάθε άλλο, δεν ήταν οι αφηρημένοι στοχασμοί ενός διανοούμενου, αλλά η πίστη και η προσήλωσή μου σ' έναν κόσμο ζωντανών και περασμένων² ανθρώπων. στα έργα τους, στις φωνές τους, στο ρυθμό τους, στη δροσιά τους. Αυτός ο κόσμος, όλος μαζί, μου έδωσε το συναίσθημα πως δεν είμαι μια αδέσποτη μονάδα, ένα άχερο σ' αλώνι. Μου έδωσε τη δύναμη να κρατηθώ ανάμεσα στους χαλασμούς που ήταν της μοίρας μου να ιδώ. Κι ακόμη, μ' έκανε να νιώσω, όταν ξαναείδα το χώμα που με γέννησε, πως ο άνθρωπος έχει ρίζες, κι όταν τις κόψουν πονεί, βιολογικά, όπως όταν τον ακρωτηριάσουν.

[...]

Κι όλα τούτα θα μπορούσα να τα ονομάσω με τη λέξη *παράδοση*, που την ακούμε κάποτε ψυχρά και μας φαίνεται υπόδικη³. Αλήθεια, υπάρχουν ροπές⁴ που νομίζουν πως η παράδοση μας στρέφει σε έργα παρωχημένα⁵ και ανθρώπους παρωχημένους. πως είναι πράγμα τελειωμένο και άχρηστο για τις σημερινές μας ανάγκες. πως δεν μπορεί να βοηθήσει σε τίποτε τον σημερινό τεχνοκρατικό άνθρωπο που γνώρισε φριχτούς πολέμους και φριχτότερα στρατόπεδα συγκεντρώσεως. αυτόν τον άνθρωπο που αμφιταλαντεύεται ανάμεσα στην κατάσταση του θηρίου και την κατάσταση του ανδροειδούς⁶. Η παράδοση είναι λοιπόν ένα περιττό βάρος που πρέπει να εξοβελιστεί⁷. Μου φαίνεται πως αυτές οι ροπές εκπορεύονται από τη σύγχρονη απελπισία για την αξία του ανθρώπου. Είναι τα συμπτώματα ενός πανικού, που εν ονόματι του ανθρώπου τείνουν να κατακερματίσουν την ψυχή του ανθρώπου. Όμως τι απομένει αν βγάλουμε από τη μέση τον άνθρωπο;

Γ. Σεφέρη, Δοκιμές, τ.2, εκδ. Ίκαρος, Αθήνα 1974, σσ. 175-177

1. ψεγάδια: ελαττώματα

2. περασμένων: ανθρώπων που έχουν φύγει από τη ζωή

3. υπόδικη: υπόλογη, ένοχη

4. ροπές: απόψεις

5. παρωχημένα: ξεπερασμένα

6. του ανδροειδούς: του ανθρωπόμορφου

7. εξοβελιστεί: διωχτεί

A. Να γράψετε στο τετράδιό σας την περίληψη (90-110 λέξεις) του κειμένου που σας δόθηκε.

Μονάδες 25

B1. Να αναπτύξετε σε μία παράγραφο (70-80 λέξεις) το περιεχόμενο του παρακάτω αποσπάσματος του κειμένου: **«Δε μένω τυφλός στα ψεγάδια μας, αλλά έχω την ιδιοτροπία να πιστεύω στον εαυτό μας».**

Μονάδες 10

B2.α) Το στοχαστικό δοκίμιο έχει συχνά προσωπικό - βιωματικό χαρακτήρα. Να καταγράψετε δύο σχετικά παραδείγματα από το κείμενο που σας δόθηκε.

Μονάδες 2

β) Βασικό, επίσης, χαρακτηριστικό του στοχαστικού δοκιμίου είναι η μεταφορική λειτουργία της γλώσσας. Να καταγράψετε τρία σχετικά παραδείγματα από το κείμενο που σας δόθηκε.

Μονάδες 3

B3. Να σχηματίσετε μία πρόταση ή μία περίοδο για καθεμία από τις παρακάτω λέξεις: **εφευρέσεις, εμπειρία, αμφιταλαντεύεται, τεχνόκρατικό, πανικού.**

Μονάδες 5

B4. Από το β' συνθετικό των παρακάτω λέξεων να σχηματίσετε μία νέα σύνθετη λέξη: **σταυροδρόμι, αποκαλυπτικές, βιολογικά, παράδοση, υπόδικη.**

Μονάδες 5

Γ. Ο Δήμος σας διοργανώνει μια εκδήλωση με θέμα την παράδοση. Ως εκπρόσωπος της μαθητικής σας κοινότητας αναλάβετε τη σύνταξη ενός κειμένου που θα εκφωνηθεί στην εκδήλωση. Σ' αυτό να αναφέρετε τις αιτίες για τις οποίες πολλοί νέοι σήμερα έχουν απομακρυνθεί από την παράδοση και να προτείνετε τρόπους επανασύνδεσής τους με αυτήν (500-600 λέξεις).

Μονάδες 50

ΑΠΑΝΤΗΣΕΙΣ

Α. Σύμφωνα με το συγγραφέα, οι Έλληνες ζούσαμε ανέκαθεν στο σημείο συνάντησης πολιτιστικών ρευμάτων Ανατολής και Δύσης, που αφομοιώναμε δημιουργικά ως ζωντανό σύστημα. Σε αυτό τον κυκεώνα αλληλεπιδράσεων, σημείο αναφοράς μας ήταν πάντα ο εαυτός μας, η πίστη στην αξία των προγόνων μας, παρά τα όποια μειονεκτήματά μας ως λαού. Αυτή η πίστη, εξηγεί ο δοκιμιογράφος, του έδωσε τη δύναμη να αντέξει την κοσμοχαλασιά των καιρών του, να νιώθει πως έχει ρίζες, πως δεν είναι μόνος και πολιτιστικά ανάπηρος. Ωστόσο, διαπιστώνει αγνωμοσύνη των Νεοελλήνων προς την παράδοση, την οποία αντιμετωπίζουν σαν τροχοπέδη στην εξέλιξη της τεχνοκρατικής εποχής μας, που γνώρισε φρικαλεότητες και θηριωδίες. Τέλος, διατυπώνει την πεποίθηση πως η εχθρότητα του ανθρώπου προς την παράδοση απορρέει από την αμφισβήτηση της ίδιας του της αξίας.

B1. Ο Γ. Σεφέρης μην παραγνωρίζοντας τα τρωτά στοιχεία του ελληνικού πολιτισμού, διευκρινίζει ότι η πίστη στην παράδοση σηματοδότησε την ύπαρξή του. Όχι μόνο αφηρημένες ιδέες, αλλά το έργο σημαντικών ανθρώπων, η βιωματική προσέγγιση αξιών τού εμφύσησαν τη δύναμη να αυτοπροσδιοριστεί σε ένα κυκεώνα ραγδαίων αλλαγών. Ανασύροντας προσωπικές εμπειρίες, αναγνωρίζει τον ουσιαστικό δεσμό του με τις ρίζες του ως μέσο ανατροφοδότησης μιας ισχυρής αίσθησης ασφάλειας εκ του ανήκειν. Χαρακτηρίζει ως επώδυνη κάθε βίαιη αποκοπή από αυτές και αναδεικνύει τη δύναμη που απορρέει από την ουσιαστική εμπιστοσύνη στα χαρακτηριστικά της πολιτιστικής μας ταυτότητας.

B2.

α) «.... αλλά η πίστη Ένα άχερο στ' αλώνι», 1^η σελίδα.

«Κι ακόμη, μ' έκανε να νιώσω ... γέννησε».

β) «Δε μένω τυφλός στα ψεγάδια μας»

«... δεν έχω άλλο πειραματόζωο από εμένα»

«... δεν είμαι μια αδέσποτη μονάδα, ένα άχερο στ' αλώνι».

B3.

- Εφευρέσεις: Όλες οι κοσμοσωτήριες εφευρέσεις έχουν ως βάση τους τη δημιουργική φαντασία του ανθρώπου.
- Εμπειρία: Το τροχαίο δυστύχημα που έζησε κάποτε αποτέλεσε μια τραυματική εμπειρία.
- Αμφιταλαντεύεται: Ο σύγχρονος άνθρωπος αμφιταλαντεύεται ανάμεσα στην επιδίωξη του υλικού κέρδους και την ψυχική ισορροπία.
- Τεχνοκρατικό: Το τεχνοκρατικό ύφος της εκπαίδευσης αναιρεί τον ανθρωπιστικό της χαρακτήρα.
- Πανικού: Σε καταστάσεις πανικού το άτομο οφείλει να διατηρεί την αυτοκυριαρχία του.

B4. δρομολογώ – απροκάλυπτος – λογικοφανής – δοσολογία - δικολάβος

Γ. Το επικοινωνιακό πλαίσιο της έκθεσης που είναι **ΕΙΣΗΓΗΣΗ** μας επιβάλλει **ΠΡΟΣΦΩΝΗΣΗ**: Αγαπητοί συμμαθητές ...

ΠΡΟΛΟΓΟΣ

Πρέπει να δοθεί έμφαση στην αξία της παράδοσης υπό το πρίσμα μας εποχής ραγδαίων πολιτισμικών αλλαγών.

ΚΥΡΙΟ ΜΕΡΟΣ

Α' ΖΗΤΟΥΜΕΝΟ:

ΑΙΤΙΑ ΑΠΟΜΑΚΡΥΝΣΗΣ ΤΩΝ ΝΕΩΝ ΑΠΟ ΤΗΝ ΠΑΡΑΔΟΣΗ.

- Η τεχνολογική επανάσταση οδήγησε στην αναθεώρηση των αξιών της ζωής και στη δημιουργία νέων απαιτήσεων ιδιαίτερα από τους νέους.
- Παράλληλα ο σύγχρονος πολιτισμός αναπτύχθηκε σε μονοδιάσταση βάση παραμελώντας την ηθικοπνευματική ζωή, μέρος της οποίας αποτελεί η παράδοση.
- Η ανεπάρκεια του εκπαιδευτικού συστήματος και η κρίση του οικογενειακού θεσμού δεν ευνοούν τη μετάδοση των παραδοσιακών αξιών στη νέα γενιά.
- Η αθρόα, λόγω παγκοσμιοποίησης, εισροή ξένων προτύπων ζωής, σε συνδυασμό με τα ξενόφερτα πολιτιστικά υποπροϊόντα που προωθούν οι μηχανισμοί τηλεόρασης και διαφήμισης, καθώς και ο τουρισμός, απειλεί την ιδιαιτερότητα της πολιτιστικής μας ταυτότητας.
- Η κακώς εννοούμενη ευρωπαϊκή ενσπρίση οδηγεί στην εδραίωση της ευρωπαϊκής κοινής συνείδησης εις βάρος των επί μέρους εθνικών συνειδήσεων των λαών.
- Ο γρήγορος ρυθμός ζωής, η πολυπλοκότητα και η αντιφατικότητα των κοινωνικών ρόλων, σε συνάρτηση με την εντατικοποίηση της εργασίας και των σπουδών, απορροφούν τον ελεύθερο χρόνο και το ενδιαφέρον των νέων.
- Η άμετρη αστυφία και η συνακόλουθη ρηγμάτωση της υπαίθρου (ο πληθυσμός των αγροτικών περιοχών είναι ο κατεξοχήν συντηρητής της παράδοσης).
- Η κρίση της κοινωνικής συνείδησης και η ενίσχυση του ατομικισμού συντελούν στην αδιαφορία για την κοινή παράδοση και μοίρα.

ΜΕΤΑΒΑΣΗ

Σε μια μεταβατική παράγραφο θα μπορούσαμε να μεταβούμε στο β' ζητούμενο, θίγοντας τις συνέπειες του άκριτου νεωτερισμού.

Β' ΖΗΤΟΥΜΕΝΟ

ΤΡΟΠΟΙ ΕΠΑΝΑΣΥΝΔΕΣΗΣ ΤΩΝ ΝΕΩΝ ΜΕ ΤΗΝ ΠΑΡΑΔΟΣΗ

- Ο νέος οφείλει να προσεγγίσει το παρελθόν κριτικά και δημιουργικά, αντλώντας γνώση, αξιολογώντας πρότυπα και χρησιμοποιώντας ως εφελκυστήρα της πορείας του προς το μέλλον τους ζώπυρους χυμούς της παράδοσης.
- Επιβάλλεται αναθεώρηση και επανιεράρχηση των αρχών και των αξιών του σύγχρονου πολιτισμού με στόχο την κατάκτηση του μέτρου και τον περιορισμό του υλιστικού πνεύματος.
- Το σχολείο και η οικογένεια, φορείς κοινωνικοποίησης και αγωγής, χρειάζεται να μεταγγίζουν τις παραδοσιακές αξίες στους νέους, αλλά και να τους ωθούν στην επαφή με την πολιτιστική κληρονομιά μας.
- Καθοριστικός κρίνεται ο ρόλος της εκπαίδευσης στην καλλιέργεια της εθνικής συνείδησης με:
 - α) μελέτη έργων κλασικής Αρχαιότητας
 - β) καλλιέργεια της ιστορικής συνείδησης
 - γ) διδασκαλία της Ιστορίας απαγκιστρωμένη από οποιαδήποτε εθνικιστική αγκύλωση
 - δ) παροχή μουσειακής αγωγής και προαγωγή της πολιτιστικής ζωής, που ωθεί τον νέο στη μελέτη του παρελθόντος, στην προσπάθειά του να κατανοήσει το παρόν.
- Τήρηση υπεύθυνης στάσης από ΜΜΕ, πολιτεία και πνευματική ηγεσία, μέσω της διαφύλαξης και της προβολής της παράδοσης και της συλλογικής επανασύνδεσης με αυτήν.
- Κρίνεται απαραίτητη η συνειδητοποίηση της ατομικής ευθύνης από κάθε νέο, προκειμένου το παρελθόν να ενσωματωθεί στην καθημερινότητά του.

ΕΠΙΛΟΓΟΣ

Καλό θα ήταν να τονιστεί η ανάγκη της βιωματικής σχέσης των νέων με το παρελθόν και ο ρόλος αυτής της σχέσης στη διαμόρφωση του μέλλοντος.

ΑΠΟΦΩΝΗΣΗ

Ευχαριστώ πολύ για την προσοχή σας.

**Επιμέλεια: Θαλασσινού Μαρία, Τσακίρογλου Σπύρος,
Παρασκευοπούλου Αγγελική, Φιλόλογοι**

ΣΧΟΛΙΑΣΜΟΣ

Τα θέματα της Νεοελληνικής Γλώσσας χαρακτηρίζονται βατά για ένα σχετικά καλά διαβασμένο μαθητή.

Ίσως ο μαθητής να δυσκολευτεί στη σύνθεση της περίληψης εξαιτίας της φύσεως του στοχαστικού δοκιμίου.

Τα ζητούμενα του θέματος δίνονται με απόλυτη σαφήνεια αποκλείοντας το ενδεχόμενο παρανόησης από την πλευρά του μαθητή.

ΕΚΠΑΙΔΕΥΤΙΚΟΣ ΟΡΓΑΝΙΣΜΟΣ ΡΟΜΒΩΝ
ΑΡΓΥΡΟΥΠΟΛΗ - ΗΛΙΟΥΠΟΛΗ